

Naturvårdsverket
Virkesvägen 2
106 48 Stockholm

Sportfiskarnas synpunkter gällande reviderandet av nationell förvaltningsplan för skarv, ärendenummer NV-06750-22

Bakgrund

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten vill med denna skrivelse erbjuda myndigheter och intresseorganisationer, att i ett tidigt skede, lämna synpunkter och bidra med kunskap till det pågående arbetet med att revidera den nationella förvaltningsplanen för storskarv. Revideringen av förvaltningsplanen utgör en del av ett pågående regeringsuppdrag rörande storskarv. Den nationella förvaltningsplanens huvudsyfte är att vägleda länsstyrelserna i deras regionala arbete inom skarvförvaltningen.

Inledning

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund (Sportfiskarna) är en demokratiskt uppbyggd ideell organisation och det organiserade sportfiskets företrädare i Sverige. Vår vision är ett hållbart fiske i friska vatten – för alla. Förbundet har idag över 70 anställda och organiserar över 72 000 medlemmar. Sportfiske är en av Sveriges viktigaste fritidsaktiviteter med långt över en miljon utövare som varje år lägger mer än fem miljarder kronor på sitt fiske.

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund (Sportfiskarna) önskar lämna följande synpunkter med anledning av reviderandet av nationell förvaltningsplan för skarv:

Av uppdraget framgår att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ska utreda möjligheten att underlätta användningen av effektivare jakt- och skrämsemetoder som komplement till den jakt som bedrivs med skjutvapen.

- 1. Vad ser ni för alternativ till jakt på storskarv utöver den som bedrivs med skjutvapen? Vad används idag och finns det metoder som inte nyttjas i dagsläget? Hur kan användandet av dessa metoder underlättas?*

Sportfiskarna vill betona att det kommer att krävas flera åtgärder för att hantera den skada vi ser på fiskbestånden orsakad av storskarv. Det bör eftersträvas en adaptiv förvaltning då det lokalt och nationellt kan skilja vilken metod som vid ett givet tillfälle är mest lämplig.

Att rikta jakten mot fågel som ännu inte hunnit häcka skulle tillsammans med oljering ge en kombinerad effekt samt mindre påverkan på andra fågelarter som ännu inte hunnit börja häcka. Vi tycker således att ankomstjakt innan ett givet datum, förslagsvis 1 april då många fågelskydd träder i kraft, är en effektiv skyddsjaktmetod.

Sportfiskarna
Svartviksslingen 28
167 39 Bromma
info@sportfiskarna.se

Sportfiskarna ställer sig också positiva till det tidigare införandet av möjligheten till skydds jakt av storskarv på enskilda initiativ, men för att skydda vårlekande fiskarter ser vi gärna att det förlängs till och med sista mars.

2. *Vad ser ni för alternativa skrämsemetoder utöver de som används idag? Vilka skrämsemetoder används i dagsläget och hur kan användningen av dessa underlättas?*

Sportfiskarna skulle gärna se en utvärdering av hur metoderna hittills fungerat. Det bör beaktas att skrämsemetoder endast förflyttar skarven från ett område till ett annat och ej minskar den totala predationen på fisk. Vi är öppna för utvecklingen av skrämsemetoder, men ser sammantaget att det behövs mer långsiktiga åtgärder för att hantera problematiken med skarvpopulationernas stora påverkan på svaga fiskbestånd.

Av uppdraget framgår att storskarvens effekter på fiskbestånd behöver inkluderas i en ekosystembaserad förvaltning, med fokus på arter och bestånd som är hotade eller behöver återhämta sig.

3. *Hur påverkar storskarven lokala och regionala fiskbestånd och vilka arter är mest hotade?*

Sportfiskarna vill särskilt understryka vikten av att skydda hotade arter och bestånd som exempelvis är listade i Art- och habitatdirektivet, rödlistade i Sverige eller arter som omfattas av nationella eller regionala åtgärdsprogram. Vi anser att det är viktigare att skydda dessa än storskarven och dess underarter som i dag bedöms uppfylla kriterierna för gynnsam bevarandestatus och således inte torde vara i behov av ytterligare skydds- eller bevarandeåtgärder.

Gemensamt i de forskningsstudier som på senare år presenterats om skarvens födovanoor är att den är generalist och inte verkar ha några preferenser, utan äter de arter som är vanligast förekommande i de vatten där den födosöker. I bland annat Maria Ovegårds litteraturstudie (*The Interactions between Cormorants and Wild Fish Populations. Analytical Methods and Applications*) visar resultaten att skarvarnas fiskfångst generellt har en negativ påverkan på fiskpopulationerna, så som minskade antal, biomassa och individstorlekar. Studien visar också att åtgärder som minskar skarvars predation har positiva effekter för fiskbestånden.

I Danmark har exempelvis studier från DTU Aqua påvisat hög predation på sötvattenslevande laxfisk, migrerande smolt, ung havsöring längs kusten och nu senast i en helt ny studie (*Great cormorant (Phalacrocorax carbo sinensis) predation on adult anadromous brown trout (Salmo trutta)*) även för vuxen fisk. DTU Aqua har även dokumenterat kraftiga nedgångar av bland annat harr, sik och skrubbskädda.

Sportfiskarna och många av våra medlemmar är av uppfattningen att man på flera länsstyrelser inte medger att mellanskarvens stora predation på kust- och sötvattensbestånd skulle ha någon stor betydelse, liksom att internationella studier inte skulle vara tillämpbara under svenska förhållanden. Det är rent av anmärkningsvärt att Sverige så saktfärdigt reagerat på den storskaliga utbredningen av underarten mellanskarv i kust- och inlandsvatten de senaste decennierna.

Det finns idag otvetydigt så pass tydliga belägg i otaliga mängder vetenskapliga studier för att skarven som predator utgör tillräckligt stort hot mot känsliga fiskbestånd att den skada den åsamkar fiskbestånden ska tas på högsta allvar inom den ekosystembaserade förvaltningen.

Syftet med revideringen av förvaltningsplanen för storskarv är bl.a. att minska allvarlig skada på fiskerinäringen orsakad av storskarv.

4. Hur påverkas er verksamhet och era medlemmar av storskarven? Vilken betydelse har den förvaltning av arten som bedrivs i dagsläget?

Det är för Sportfiskarna och våra medlemmar uppenbart att ett skifte har skett på senare tid, med mer och mer skarv i de inre delarna av skärgården och kustområdena. Ett stort problem är att många av våra anslutna föreningar rapporterar att mellanskarv de senaste 10–20 åren börjat jaga även i deras förvaltade vatten i inlandet. Det handlar exempelvis om oligotrofa skogssjöar med liten fiskproduktion, exempelvis vildreproducerande öringbestånd. I många fall handlar det också om fiskevårdsinsatser som genomförs av ideella krafter, men där nyttan av dessa fiskevårdsinsatser och därmed den unika styrkan i det stora ideella engagemanget riskerar att förloras.

Längs kusten är problemet sannolikt som mest utbrett. Påverkan på laxfiskbestånd, som är populära sportfiskearter med stor ekonomisk potential, är sannolikt betydande i många mindre vatten där mellanskarven nu övervintrar och jagar hela året. Exempel som Dalälven med stora utsättningar av laxfisk har bevisligen drabbats hårt av skarvpredation. I många fall har storskalig statlig finansiering nyttjats till miljöåtgärder och för att stärka rovfiskbestånden. Detta är finansiering som i många fall riskerar att bli bortkastade skattepengar. Med svaga kustfiskbestånd efter decennier av överfiske och miljöpåverkan är mellanskarvens, men sannolikt också sälens kraftiga beståndstillväxt sannolikt en stor anledning till att återhämtningen av lokala bestånd saknas i många områden.

Sportfiskarna vill påpeka att ofta när man pratar om frågor som skydds jakt eller skada från säl och skarv på "fiskerinäringen" pratar man om skydd av yrkesfisket. Att inte ta hänsyn till sport- och fritidsfiskets stora värden är att förminska problembilden av en i det här fallet uppkommen situation med stor predation på ekonomiskt viktiga fiskarter.

Övriga frågor och inspel.

5. Finns det några övriga synpunkter som ni önskar lyfta och som ni bedömer berör arbetet med den nationella förvaltningsplanen för storskarv?

Trots att en nationell förvaltningsplan för skarv finns som grund för den regionala förvaltningen har vi upplevt att lägesbilden ser olika ut i respektive län, både vad det gäller uppfattningen om problembild, liksom hur man väljer att förvalta arten. Mot bakgrund av detta genomförde Sportfiskarna under 2022 en enkätundersökning riktad till Sveriges länsstyrelser avseende deras syn på frågan om bland annat regionala förvaltningsplaner, förväntningar på en reviderad nationell förvaltningsplan och frågor kopplat till hantering av skyddsjaktsansökningar.

Nedan presenteras några av resultaten och Sportfiskarna finns tillgängliga för en fördjupad diskussion. Sammantaget är det uppenbart att det finns regionala skillnader;

- I dagsläget har fyra län tagit fram regionala förvaltningsplaner. Nio län planerar att ta fram en på längre sikt eller befinner sig i en inledande fas. Åtta län anser att det inte funnits tillräckliga regionala behov eller att man vill avvakta tills den nationella förvaltningsplanen reviderats.
- Gällande revideringen av den nationella förvaltningsplanen för skarv är några av önskemålen från länen att den reviderade förvaltningsplanen genom studier ska visa hur skarven påverkar fiske och fiskpopulationer, samt innehålla konkreta förvaltningsverktyg och riktlinjer. Det bör finnas tydliga mål att arbeta mot samt vägledning till den regionala förvaltningen. Planen ska inte, likt dagens förvaltningsplan, endast fungera som ett informationsdokument med en regelsammanställning. Vidare önskas bland annat information om äggprickning/oljering, enhetliga inventeringsmetoder och rättslig vägledning, till exempel hur stor andel av populationen som får fällas utan att det klassificeras som populationsreglerande jakt.
- Gällande kunskapsunderlag för att kunna avgöra om skada på fiske eller fiskbestånd föreligger så har de flesta län angett att det finns stora brister både vad det gäller ansökningar och att det är svårt att tolka de regelverk och riktlinjer som finns gällande om skada på fiske eller fiskbestånd föreligger. Det råder en samlad

bild om att det är enklare att bedöma huruvida det föreligger skada på fisket än på fiskbestånden.

Sammantaget visar Sportfiskarnas sammanställning att stora osäkerheter råder, något som måste adresseras i en reviderad version av en nationell förvaltningsplan.

Skyddsjaksbeslut

I enkätsvaren som Sportfiskarna sammanställt framgår att en majoritet av de länsstyrelser som svarat tycker att det är svårt att tolka regelverken och riktlinjer gällande om skada på fiske eller fiskbestånd föreligger. Det är däremot mindre tveksamheter avseende att motivera och bifalla ansökningar som handlar om ekonomiska skador/förluster, exempelvis när en yrkesfiskare ansöker om skyddsjakt.

När det kommer till ansökningar som bara hänvisar till att skarven påverkar fisksamhällen eller enskilda arter har alltså en stor andel ansökningar avslagits med hänvisning till att det saknas belägg för uppenbara skador. Vi bedömer att det idag finns så pass tydliga belägg, från diverse studier för att skarven som predator utgör tillräckligt stort hot för känsliga fiskbestånd att merparten av dessa ansökningar bör kunna beviljas. Om inte, måste frågan ställas hur mycket ytterligare data som krävs och om det är rimligt att kräva specifika data från studier i varje enskilt fall.

Vad gäller beslut om skyddsjakt är det också av största vikt att besluten, utöver att de måste fattas utan långa handläggningstider, är tydliga i sin utformning. Idag finns exempel på beslut som genom länsstyrelsens formuleringar orsakar osäkerheter hos den som ska utföra skyddsjakten.

Hotade arter ska skyddas

Sportfiskarna anser avslutningsvis att det är ett akut läge för många av våra kustnära fiskbestånd. Dagens styvmoderliga hantering av skarv är ett stort problem med hänsyn till det fortsatt prekära läget med akut brist på stor fisk längs svenska kusten. Att storskarven skyddas av fågeldirektivet, medan mellanskarv haft en explosionsartad och i predatorsammanhang nästan helt ojämförbar tillväxtkurva i Europa, är en viktig aspekt som är viktig att ha med sig i den fortsatta förvaltningen.

Sammantaget behövs långsiktiga åtgärder, helst inom ramen för länsvisa/regionala förvaltningsplaner och med en tydlig nationell vägledning och samordning, för att hantera problematiken med skarvpopulationernas stora påverkan på svaga fiskbestånd. Här är länsstyrelserna nyckelspelarna, som i nuvarande nationella förvaltningsplan tilldelats en stor del av ansvaret för förvaltningen av skarv, dock uppenbart med omfattande osäkerheter rörande just det ansvaret. Det finns också ett behov av en internationell samverkan kring skarvförvaltningen.

Bestånden av flertalet fiskarter längs svenska kusten är mycket svaga och ligger på gränsen till utrotning. Vi anser att det är viktigare att skydda dessa arter än den mellanskarv som har haft en explosionsartad beståndstillväxt i Sverige och Europa de senaste decennierna och inte är hotad på något vis.

För Sportfiskarna,

Sten Frohm, generalsekreterare
Markus Lundgren, chef region Väst
Jessica Dolk, projektledare fiskevård